

Nawoord

Reporter Argus, spiegel van de journalistiek?¹

Geen wonder dat het slecht gaat met de wereld zoals men kan lezen in de kranten, die ik niet lees, omdat ze me bedrukken.

Olivier B. Bommel

Dankzij de biografie van journalist Argus in de voorgaande pagina's weten we alles van hem. De vraag is nu: in hoeverre correspondeert de journalistieke omgeving van Argus met de reële journalistieke wereld? Hiervoor moeten we kijken naar de periode 1947-1986: van zijn debuut tot het eind van de Bommelsaga.

Argus opkomst dateert nog uit de oertijd van de Bommelsaga. Op enige uitzonderingen na is de strip in die beginperiode wat knullig getekend, met weinig overtuigende personages en veel herhalingen van een beperkt aantal dunne en ongeloofwaardige plots. Even slikken voor degenen die slechts Marten Toonders latere bloeiperiode kennen.

Niet alleen heeft de meester daarna stap voor stap zijn eigen Bommelwereld geschapen, maar die ook geregeld aangepast aan de veranderingen in onze samenleving. Als een gevoelig waarnemer die bovendien de wereld van de journalistiek kende en ontwikkelingen daarin als lezer, luisteraar en kijker heeft gesignaleerd.

Rond het begin van de jaren zestig heeft Toonder zijn definitieve, verfijnde tekensijl gevonden en is ook zijn taalgebruik bevrijd van de oubollige clichés waaronder veel van zijn generatiegenoten leden. De belangrijke personages die overblijven uit de oertijd evolueren mee in dit scheppingsproces. En Argus is belangrijk: qua frequentie bevindt hij zich ongeveer op het niveau van Bul Super en professor Prlwytzkofski en wordt hij slechts gepasseerd door personages die al lang voor hem acte de présence gaven en tot de vaste entourage van Bommel behoorden.

Zijn Bommelwereld plooid Toonder bij het opbouwen steeds meer naar de ontwikkelingen in de onze. Bij de groeiende Bommelsaga past de stille metamorfose van de Drakenburcht van de markies van Muizenis – eigenlijk al het kasteel uit Toonders oudere strip *Thijs IJs* – tot het ‘voorvaderlijke’ slot Bommelstein, dat uiteindelijk een beetje aan de Amsterdamse Waag doet denken.

Bij onze wereld past dat Rommeldam zich in de loop der jaren van een klein, suffig plaatsje ontwikkelt tot een stad met buitenwijken, een drukke haven en een internationaal vliegveld, industrieën als een autofabriek en een stralingsdetectorbedrijf en last but not least een universiteit, diverse musea en verschillende kranten.

In deze Bommelwereld, zou je kunnen zeggen, wordt Argus pas werkelijk Argus, met een werkplek plus asbak en schrijfmachine en een concrete baas die hem opslag kan geven, promoveren tot sterreporter, maar ook – letterlijk – een schop onder zijn kont kan geven.

Daarom ademt ook Argus’ journalistieke omgeving minder de sfeer van een kleine provinciestad, dan die van onze hoofdstedelijke binnenstad. Waarin de Nieuwezijds Voorburgwal fungeerde als de Amsterdamse Fleet Street, met Café Scheltema als dorpspomp, zo fraai beschreven door Henk Hofland.

In kroegjes rond de kranten heeft zich een ware bohème ontwikkeld die met Argus meent dat er frisse winden moeten waai-

en en een heer van stand een relict uit de negentiende eeuw is. Deze mannen (!) zijn niet alleen collega’s, maar ook kunstenaars, zoals de tot reclameman verworven dichter Hein Kwakkels. Argus heeft het eeuwige rokertje in de mond en draagt het bohème vlinderstrikje en de alpinopet. In die tijd koestert hij nog artistieke ambities. Wanneer Argus hallucinogeen water heeft gedronken, voorspelt hij: ‘Ik ben een kunstenaar, ik voel het!’

Overigens, de eerste journalist die in de Bommelsaga optreedt – 1942 – is niet Argus, maar ene Matrijs, redacteur ‘Stadsnieuws’ van *De Nieuwe Slothovense Courant*. Slechts één strook (351) is hem gegund, maar hij maakt wel indruk. Hij vindt zichzelf heel belangrijk als Tom Poes zich bij hem aandient en laat het ventje wegsturen.

Grappig hoe Rommeldam in 1942 nog in een *land* ligt met een *hoofdstad*, Slothoven, waarin heer Bommel ‘een tijdje’ blijkt te hebben gewoond. Hij houdt wel van het leven in de metropool.

Dat is hij jaren later volkomen vergeten als Rommeldamse heer van Stand en lid van de exclusieve Kleine Club. Zulke lieden behoren ten minste één landelijke kwaliteitskrant te lezen, maar die bestond toen kennelijk niet. *De Nieuwe Slothovense Courant* lijkt verdwenen met Wolle Waf – een hond-variant van Tom Poes – en andere jeugdzonden. Wel droomt Argus ervan ooit voor ‘een groot weekblad’ te werken. Waar de burelen daarvan zijn gevestigd, wordt niet duidelijk.

Wanneer burgemeester Dickerdack een schimmig spel speelt met een ‘vreemd hoog iemand’ uit het buitenland, regelt hij alles zelf en komt daar geen landelijke diplomaat aan te pas. Geen natie dus in de Bommelwereld, waardoor wij ons afvragen of Rommeldam misschien een stadsstaat is als het antieke Athene of het laatmiddeleeuwse Florence. Want ooit is Bommels stad in oorlog met de wat oostelijker gelegen stad Akel, die het onder andere gewaagd heeft het nabij gelegen Stuijpendrecht onwettig in te lijven. Bommel kan de vijandige stad zien vanaf de transen van zijn slot,